

Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi

Journal of Academic Language and Literature

(Cilt/Volume: 6, Sayı/Issue: 1, Nisan/April 2022)

Faruk DÜNDAR

Dr. Öğr. Üyesi, Necmettin Erbakan
Üniversitesi
faruk.dundar@erbakan.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-2524-4776>

Bekir Yıldız'ın *Türkler Almanya'da* Adlı Romanının Odaklanma Yöntemi İle Analizi

The Analysis of Bekir Yıldız's Novel, "Türkler Almanya'da" (Turks in Germany) by Focalization

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 08.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 06.02.2022

Yayın Tarihi/Published: 30.04.2022

Atıf/Citation

DÜNDAR, F. (2022). Bekir Yıldız'ın *Türkler Almanya'da* Adlı Romanının Odaklanma Yöntemi İle Analizi. *Akademik Dil ve Edebiyat Dergisi*, 6 (1), 83-94. <https://doi.org/10.34083/akaded.1020510>

DÜNDAR, F. (2022). The Analysis of Bekir Yıldız's Novel, "Türkler Almanya'da" (Turks in Germany) by Focalization. *Journal of Academic Language and Literature*, 6 (1), 83-94. <https://doi.org/10.34083/akaded.1020510>

Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.

Öz

Günümüz dünyasında göç, en önemli toplumsal sorunların başında gelmektedir. Türk toplumu için ise Türklerin Almanya'ya göçü önemli bir toplumsal konudur. Bu konu, Almanya'ya göç eden Türk işçilerin sayısının yüksek olması nedeniyle, Türk yazarlar tarafından ele alınmış, hem Almanya'ya göç edenlerin yaşadıkları deneyimler hem de Türk toplumunda bu göçün yol açtığı sorunlar bu yazarların eserlerinde dile getirilmiştir. Hatta bazı yazarlar eserlerinde Almanya'daki kendi deneyimlerini anlatmışlardır. Bunlardan biri de Bekir Yıldız'dır. Almanya'ya bir Türk işçi olarak göç eden Bekir Yıldız, kendi gözlemlerinden ve deneyimlerinden yola çıkarak *Türkler Almanya'da* romanını yazmıştır. Bekir Yıldız, kendi yaşadıklarını anlattığı bu romanda, Almanya'ya göç eden Türk işçilerin Almanlar tarafından ötekileştirilmesinin yanı sıra, bu işçilerin Türk toplumu tarafından da ötekileştirilmesini ele almaktadır. Aynı zamanda, Türk toplumunu ve Alman toplumunu karşılaştırmakta, Alman toplumunun Türk toplumundan daha iyi olan özelliklerini romanında yansıtmaktadır. Bu çalışma, yazarın *Türkler Almanya'da* romanında dile getirdiği Türk işçilerin Almanya'da ve Türkiye'de ötekileştirilmesini, Türk-Alman karşılaştırmasını anlatıbilim metotlarından odaklanma tekniğini kullanarak analiz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: göç, anlatıbilim, odaklanma, Bekir Yıldız, *Türkler Almanya'da*.

Abstract

Migration is one of the most important social problems in today's world. For Turkish society, the immigration of Turkish people to Germany is an important social issue. This issue is one of the topics of Turkish authors due to the high number of Turkish workers who immigrated to Germany, and both the experiences of those who immigrated to Germany and the problems caused by this immigration in Turkish society are expressed in their literary works. Some authors even describe their experiences in Germany in their literary works. One of them is Bekir Yıldız. Bekir Yıldız, who immigrated to Germany as a Turkish worker, wrote his novel *Türkler Almanya'da* (Turks in Germany) based on his observations and experiences. Bekir Yıldız tells his experiences by showing the othering of Turkish workers who immigrated to Germany by the Germans, as well as the othering of these workers by the Turkish society in this novel. In addition to this, he compares Turkish society and German society and reflects the better features of German society than Turkish society in his novel. This study analyses the othering of Turkish workers in Germany and Turkey, and the Turkish-German comparison, which the author expresses in his novel *Türkler Almanya'da* (Turks in Germany), using the focalization technique from the methods of narratology.

Keywords: immigration, narratology, focalization, Bekir Yıldız, *Türkler Almanya'da* (Turks in Germany).

Giriş

Göç, günümüzde Türk toplumunun ve dünyanın en önemli sorunlarından biridir. Bu nedenle, mülteci, sığınmacı ve göçmenleri konu edinen edebî eserlerin sayısı son zamanlarda artış göstermektedir.

Günümüzde 6,5 milyon Türk vatandaşı yurt dışında yaşamakta, 5,5 milyon Türk vatandaşı da Batı Avrupa ülkelerinde yaşamını sürdürmektedir (Dışişleri Bakanlığı, 2021). Almanya'da, kendisi ya da anne-babasından biri Türkiye'de doğmuş yaklaşık 2 milyon 800 bin kişi bulunmaktadır. (Deutsche Welle Türkçe, 2020). Bu nedenle, Türkiye'den Almanya'ya göç, Türk toplumu için önemli konulardan biridir.

1 Eylül 1961'de Almanya ile “Yabancı İşgücü Alımı Anlaşması” imzalanmasıyla birlikte, Türk işçileri Türkiye'den Almanya'ya göç etmeye başlamıştır (Turan, 1997; Gitmez, 1979). Türk halkı sosyal güvencelerinin olmaması, fakirlik ve sahip oldukları kötü yaşam standartları nedeniyle Almanya'ya göç etmek istemektedir (Uslu & Cassina, 1999; Abadan Unat, 2002). Almanya'ya göçün en önemli nedeni, Almanya'daki ekonomik olanaklardır. Ayrıca, Türkiye'deki hızlı nüfus artışı, gençlerin sayısındaki artış, bölgeler arasındaki gelir eşitsizliği ve işsizlik, bu göçün diğer başlıca nedenleri olarak sayılabilir (Uslu & Cassina, 1999; Abadan Unat, 2002).

Yurtdışında ve Almanya'da önemli bir Türk nüfusu bulunmasından dolayı, Türklerin ülke dışına göçünü eserlerinde dile getiren birçok Türk yazar bulunmaktadır. Almanya'daki Türk göçmenler hakkında edebî eserleri bulunan önemli yazarlardan biri de Bekir Yıldız'dır.

Bekir Yıldız, 1933 yılında Şanlıurfa'da doğmuş ve öykülerini yazarken kendine has bir yazım tarzı geliştirmiştir. Aralarında öyküler, romanlar, çocuk kitapları olan eserler yazmıştır. 1962 yılında işçi olarak Almanya'ya göç etmiş ve Almanya'daki dört yıllık çalışma hayatından sonra 1966'da Türkiye'ye dönerek kendi matbaasını açmıştır (Baskak, 2008).

Almanya'daki Türk göçmenleri konu edinen eserlerden biri olan ve 1966 yılında yayımlanan *Türkler Almanya'da*, aynı zamanda Bekir Yıldız'ın ilk romanıdır. Bekir Yıldız bir matbaa ofisi açmak istemektedir. Ancak, bunun için yeterli parası bulunmamaktadır. Bu nedenle Almanya'ya göç eder. Yazarın, Almanya'ya göç etme sebebi sadece kendi matbaasını açmaktır. Matbaa kurma amacını gerçekleştirmeye yetecek parayı kazanınca 1966'da Türkiye'ye döner ve hayalini gerçekleştirerek, ilk kitabı olan *Türkler Almanya'da* kitabını kendi matbaasında yayımlar (Ürkek Yakut, 2006).

Yazar, *Türkler Almanya'da* adını verdiği bu kitapta, bir göçmen olarak kendi deneyimlerini anlatmaktadır. Yazar, eserinde, kendi ismi yerine oğlu Yüce'nin ismini kullanır. Roman, Türkiye'de başlar ve romanın başkahramanı Yüce trenle Almanya'ya gider. Dört yıl bir fabrikada çalışır. Yeterli parayı kazanınca, matbaasını açmak için

Türkiye'ye döner. Yazar, bu romanda, Almanya'daki Türk göçmenlerin hem Almanya'da hem de Türkiye'de yaşadıkları sorunlarını, Türk ve Alman toplumları arasındaki farklılıkları anlatmaktadır.

Uluslararası kabul görmüş bir terim olan naratoloji (anlatıbilim), bir anlatının incelenmesidir. “Amacı, anlatıya özgü sabitleri, değişkenleri ve kombinasyonları tanımlamak ve anlatı metinlerinin bu özelliklerinin teorik modeller çerçevesinde nasıl bağlantılı olduğunu açıklamaktır” (Fludernik, 2009, s. 8). Jahn (2007, s. 94) anlatı ile odaklanma (fokalizasyon, focalization) arasındaki farkı şu şekilde açıklar: “Anlatı, bir hikâyeyi hem okurun ihtiyaçlarına saygı duyacak hem de okurun işbirliğini sağlayacak şekilde anlatmaktadır; odaklanma, (potansiyel olarak sınırsız) anlatı bilgisinin bakış açısı filtresine sunulmasıdır”. Odaklanma tekniği, anlatıdaki ayrıntıların ve satır aralarında gizlenen sırların anlaşılmasına ve odaklanılan (focalizer) tarafından okuyucuya çeşitli bakış açılarına olanak vermesi nedeniyle edebî incelemelerde kullanılan bir tekniktir. Ayrıca, odaklanma tekniği, anlatıcının hikâyeyi ne amaçla ve ne niyetle anlattığını bulmaya yardımcı olur (Fludernik, 2009).

Genette, “bakış açısı” teriminin yerine “odaklanma” terimini ilk kullanan kişidir. Genette, üç tür odaklamadan bahseder. Anlatıcı, “odaklanmama” veya “sıfır odaklanma” kullanıyorsa, olaylar her şeyi bilen bir bakış açısıyla anlatılır ve hikâyede odaklanma olmaz. “İçsel odaklanma” modunda, olaylar bir karakterin gözünden anlatılır. Anlatıcı hikâyenin dışındaysa ve bir karaktere odaklanmışsa, bu “dışsal odaklanma”dır (Genette, 1980; Jahn, 2007). Culler (1980, s. 10) içsel ve dışsal odaklanma arasındaki farktan şu şekilde bahseder: “İçsel odaklanmada anlatı bir karakterin bilinci aracılığıyla odaklanırken, dışsal odaklama tamamen farklı bir şeydir: anlatı bir karakterin gözüne değil, onun dışına odaklanır”.

Bekir Yıldız'ın *Türkler Almanya'da* adlı eserinde içsel odaklanma kullanılmıştır ve romanın ana karakteri aynı zamanda hikâyenin anlatıcısıdır.

Bu çalışmada, *Türkler Almanya'da* romanı odaklanma tekniği kullanılarak analiz edilecektir. İlk olarak, Türk göçmenlerin Almanya'daki ötekileştirilmesi incelenecektir. İkinci olarak, Türk göçmenlerin Türkiye'de ötekileştirilmesi ele alınacaktır. Son olarak, bu eserdeki, Türkler ve Almanlar arasındaki farklar irdelenecektir.

1. Türk Göçmenlerin Almanya'da Ötekileştirilmesi

Bu romanda anlatıcı, Almanya'ya göç eden Yüce adlı bir Türk işçidir. Türk işçilerin Almanya'daki ötekileştirilmesini kendi gözünden anlatmaktadır. Roman boyunca, pek çok olayda Türklerin ötekileştirilmesi okuyuculara yansıtılmaktadır. Bu bölümde, Almanya'daki Türk işçilerin ötekileştirilmesi örneklerle irdelenecektir.

Birincisi, Edward Said'in *Oryantalizm* isimli eserinde dile getirdiği “biz ve ötekiler” teorisine göre, Batılılar, Doğu ülkelerine farklı bir gözle bakmaktadırlar. Batılılar, Doğuluları kaba, eğitimsiz ve ilkel insanlar olarak görmektedirler. Bu

nedenle, Batılılar kendilerini “biz”, Doğuluları ise “ötekiler” olarak tanımlarlar (Said, 2003).

Bekir Yıldız'ın *Türkler Almanya'da* isimli eserinde Almanlara göre, Türkler her zaman yabancı konumundadırlar. Said'in “biz ve ötekiler” teorisinde olduğu gibi Almanlar Türkleri “ötekiler” olarak sınıflandırmaktadır. Bu nedenle, Türkler Almanlarla arkadaş olamazlar (Yıldız, 2012, s. 78). Romanın başkahramanı Yüce, Almanların Türkleri kaba, vahşi ve cahil insanlar olarak gördüğünü belirtmektedir:

Ev sahibi gururlanarak defolup gittikten sonra, karıma Almanların bize sadece “dağdan gelmiş ayı” nazarıyla baktıklarını anlattım. Bu işin hal çaresinin de “hazımlı olmak” olduğunu izah ettim. Sonra karım, “Peki, ayı olmadığımı ispat etmek için ne kadar beklemeliyim?” diye sordu.(Yıldız, 2012, s. 79-80).

Yüce'nin sözlerinden anlaşılacağı üzere, Almanlar Türkleri “dağdan gelmiş ayı” olarak görmektedirler. Bu nedenle, Alman halkı, Türk işçilere, hapishanedeki gardiyanlar gibi düşmanca davranmaktadır.

İçsel odaklanma tekniği ile anlatıcı, kendi başından geçen olayları anlattığı bu romanda duygularını okuyucuya daha iyi hissettirmektedir. Yukarıdaki örnekte geçen bu düşmanca davranışlar sonucunda, Yüce Almanya'da kendini hapiste hissetmektedir:

Heidelberg istasyonundan bir karnaval resmi geçidi yaparak, bizi fabrikaya götürecek otobüse bindik. Heidelberg'den 20 km ötede bulunan fabrikayı uzaktan görünce, iki günlük yolculuğumuzun daha da artırdığı yalnızlık duygusu ve bizi götüren Almanlardaki gardiyanlık havası karşısında, kendimi hapishaneye sokulacakmış gibi sandım (Yıldız, 2012, s. 22).

Almanların, Türk işçileri “ötekiler” olarak nitelendirerek, kaba, vahşi ve cahil insanlar olarak tanımlamalarının nedeni, onları sevmemeleri ve toplumun parçası olarak görmemeleridir. Romandan da anlaşılacağı üzere, Almanlar Türklere kötü davranmaktadırlar. Bu nedenle, Türk göçmenler Almanya'da kendilerini ötekileştirilmiş olarak hissetmektedirler. Buna rağmen, yazar romanın genelinde Almanları olumlu Türkleri olumsuz olarak tasvir etmektedir. Almanların bazı özelliklerini yüceltmekte, Türklerin bazı davranışlarını ise eleştirmektedir.

İkincisi, Türkler, Almanlara göre “ötekiler” olarak sınıflandırıldıkları için, Almanya'daki Türk işçiler, Alman patronları ne isterse onu yapmak zorundadır. *Türkler Almanya'da'da* Yüce, matbaa konusunda uzman olmasına rağmen, Almanya'da sıradan bir işçi olarak çalışmaktadır. Bu durumdan hoşnut değildir. Bu hoşnutsuzluğunu dile getirdiğinde, tercüman, Almanya'da bir işten hoşlanmamanın namaz için camiden hoşlanmamaya benzediğini söyler. Verilen işi reddederse, Almanlar, onun kendini beğenmiş biri olduğunu düşünecektir. Almanya'daki Türk işçilerin iş seçme şansları yoktur:

“Magazinde çalışacaksın,” dedi direktör.

Ben bu kelimenin özel manasını anlayamadığım için, tercümana sormuştum:

“Magazin ne demek efendim?”

Tercüman: “Makine parçalarının istif edildiği ambar,” diye cevap verdi.

Sinirlenmiş, memleketimin bana verdiği kocaman iki diplomaya rağmen ancak ambara yakıştırılabiliştim (Yıldız, 2012, s. 25).

Yukarıdaki örnekten anlaşılacağı üzere, anlatıcı içsel odaklanma tekniği ile yaşadığı olay karşısındaki duygularını okura daha iyi hissettirmektedir. İki diplomalı bir Türk Almanya’da ancak ambarda işçi olabilmektedir.

Benzer bir örnekte, Almanya’daki Türk işçilerden biri ve Yüce’nin arkadaşı olan Osman, tehlikeli bir iş olduğu için hiçbir Alman işçi tarafından kabul edilmeyen, zehirlerle ilgili bir işte çalışmaktadır. Osman, bu işte çalıştığı için, diğer işçilere göre daha fazla para kazanmaktadır; ancak bu iş, sağlığa çok zararlıdır. Dolayısıyla, Osman kısa bir süre sonra vefat eder (Yıldız, 2012, s. 44-45).

(Osman’a) “Nasılın Baba?” diye sordum.

“İyi değilim, yeni işim düşman başına...”

“Ne o, eski işini ne zaman değiştirdin?”

“Birkaç gün oluyor. Bu yeni işimde Almanlar çalışmıyorlarmış. Zehirli bir iş. Maskeyle çalışıyorum, bazen nefesim bitiyor. Fakat parası iyi. İnsan iki senede toparlayacağı parayı, bir senede tamamlayıp, savuşup gitmeli oğlum.” (Yıldız, 2012, s. 44).

Romanda dile getirilen bu soruna göre, Almanya’ya giden Türk işçilerin iş seçme şansları yoktur. Türk işçiler başka bir konuda uzman olsalar bile o işi yapamazlar. Patronları onlara yapılacak işleri verir ve onlar da bu işleri yapmak zorundadırlar. Alman işçilerin sağlığı Türk işçilerin sağlığından daha önemlidir. Bu nedenle Türk işçiler tehlikeli işlerde çalışmak zorundadırlar.

Sonuç olarak, Bekir Yıldız, Almanya’daki Türk göçmenlerin ötekileştirilmesini romanında farklı örneklerle göstermek istemektedir. *Türkler Almanya’da* adlı romanda anlatıcı, sadece kendi deneyimlerini değil, arkadaşlarının deneyimlerini de içsel odaklanma kullanarak anlatır. Arkadaşlarını anlamaya çalışarak, onların deneyimlerini yansıtır. Okuyucular, içsel odaklanmadan dolayı, Yüce’nin Almanya’da yaşadığı sorunları, Yüce’nin gözünden, Yüce ile birlikte yaşamaları nedeniyle daha iyi anlamakta, Yüce’nin yansıttığı duyguları daha iyi kavramaktadırlar. Almanların Türklere karşı dostane olmayan tavırları içsel odaklanma ile daha net anlaşılabilir.

2. Türk Göçmenlerin Türkiye’de Ötekileştirilmesi

Almanya’daki Türk göçmenler, kendilerini Alman toplumunda ötekileştirilmiş olarak hissetmektedir. Benzer şekilde, Türkiye’deki Türkler de Almanya’ya gitmiş Türk göçmenleri, Türk toplumundan dışlamaktadır. Dolayısıyla, Türk göçmenler

kendilerini kendi toplumlarında da ötekileştirilmiş olarak görmektedirler (Gedik, 2010; Gökalp Yılmaz, 2017). Bekir Yıldız, bu durumu *Türkler Almanya'da* adlı romanında içsel odaklanma tekniğini kullanarak anlatmaktadır.

Yüce ve Türk işçiler trenle Almanya'ya giderken, Türkiye sınır kapısında, gümrük memuru Türk işçileri küçük düşürmektedir. Türk işçilerin bagajlarını kontrol ederken, onların yalancı olduğunu söyleyip Türk işçilerin söylediklerine inanmaz ve bütün valizleri tek tek inceleyerek, kontrol eder (Yıldız, 2012, s. 6-8). Türk işçiler Almanya'dan dönerken yine aynı olay yaşanır. Türk sınır kapısına geldiklerinde başka bir Türk gümrük memuru bagajlarını yine tek tek kontrol eder. Bagajlarında illegal bir şey olmadığını söylemelerine rağmen onlara inanmaz. Almanya'dan geldikleri için onlarla dalga geçer:

*Gümrükçü kompartımanda bulunan eşyalara göz gezdirdikten sonra:
“Dinimizde yalan söylemek yoktur. Bunu iyi bilirsiniz. Herkes doğru söyleyecek. Yalamı çıkan olursa, hiç affetmem. Önce söyleyin bakalım, hanginizde teyp var?”
Hiçbirimiz cevap vermedi. Gümrükçü tekrar, “Demek kimsede teyp yok,” dedi.
“Peki şimdi gelelim naylon gömlek meselesine. Bizim memleket tozludur, sizler Avrupa'da temiz giyinmeye alışmışsınızdır. Burada temiz gezmek için her gün bir gömlek giymeniz gerek, öyle değil mi? Bu bakımdan benden otuz gömlek serbest...
Kimde fazlaysa çıkarsın!..” (Yıldız, 2012, s. 119).*

Başka bir örnekte ise, anlatıcı, Türk toplumunun Almanya'daki Türkleri dışlamasının, toplumun genelinde var olan bir durum olduğunu anlatmaktadır. Bu durum, sadece Türkiye'de değil Almanya'daki Türk Konsoloslugu'nda da yaşanmaktadır. Konsoloslukta kargaşa vardır ve insanlar ne yapacaklarını bilmemektedirler. Bir memur, onları başka bir memura gönderir. Ancak diğer memur, onları tekrar aynı memura gönderir. Bu nedenle, Türk Konsolosluğunda iş yapmak çok uzun zaman almaktadır. Yüce, ülkesini özlediğinde Türk Konsolosluğuna gitmesi gerektiğini düşünür. Çünkü konsolosluktaki sistem Türkiye'deki devlet dairelerine benzemektedir. Ayrıca Yüce'ye göre, Almanya'da çalışmak bulaşıcı bir hastalık gibidir ve Almanya'da bulunan tüm insanları etkilemektedir. Alman olsun yabancı olsun herkes çalışmak ve çalışkan olmak zorundadır. Ancak Türk Konsolosluğundaki görevliler, Türkiye'den gelen görevliler oldukları için, bu bulaşıcı çalışma hastalığından etkilenmemektedirler. Bu nedenle konsolosluktaki memurlar işlerini savsaklamakta, iş yatıkları zaman da çok yavaş iş yapmaktadırlar. Konsoloslukta çalışan Türk görevlilere göre, Türk işçiler zengin olmalarına rağmen eğitimsiz insanlardır ve bu şekildeki davranışları hak etmektedirler (Yıldız, 2012, s. 92-94).

İnsan Almanya'da senelerce kalsa, Türkiye'yle bütün bağlarını koparsa ve hatta bir Alman gibi olsa bile, günün birinde, Almanya'da herhangi bir konsolosluğun önünden geçse, sırada bekleyen insanları gördüğü zaman, insanın kanı çeker ve “Burası olsa olsa Türk konsolosluğudur,” der (Yıldız, 2012, s. 92-93).

Bu örneklerde, Almanya'daki Türk işçilerin, Türkiye'dekilerden daha çok para kazanmaları ve daha iyi yaşam standartlarına sahip olmaları nedeniyle, Türkiye'deki toplum tarafından sevilmedikleri ve dışlandıkları görülmektedir. Türkiye'deki bireyler iyi bir eğitim alsalar ve Almanya'daki Türk konsolosluğunda çalışan memur olsalar bile, Türk işçilere karşı dışlayıcı bir yaklaşım sergilemektedirler. Yine işsel odaklanma tekniği ile anlatıcı kendi başından geçen olayları daha iyi aktarabilmekte, kendi yaşadığı deneyimler yoluyla Türklerin Türklere olan tavırları karşısında okuyucuda soru işaretleri oluşturarak, Türklerin Almanya'daki Türkleri dışlayıcı tavırlarını göstermektedir.

Özetle, anlatıcı, Almanya'daki Türk işçilerin Türk toplumu tarafından ötekileştirilmesini dile getirmektedir. Yazar, hikâyeyi anlatmak için birinci tekil şahıs anlatıcı kullanmaktadır ve odaklanılan olarak kendi yaşadığı hikâyeyi ve deneyimlerini anlatmaktadır. Almanya'daki Türk işçilerin Türkiye'deki Türk toplumu tarafından ötekileştirilmelerinin sebebi, Almanya'ya göç eden Türklerin kendilerinden daha çok paraya sahip olmaları ve daha iyi standartlarda yaşamalarıdır.

3. Türk Toplumu ve Alman Toplumu Arasındaki Farklar

Bu bölümde, anlatıcının dile getirdiği Türk ve Alman toplumunun yaşam tarzları, çalışma sistemleri ve millet olma şuurları arasındaki farklar irdelenecektir.

İlk olarak, romanda, Alman yasaları, anlatıcı tarafından övülmektedir. Alman yasaları, Almanya'da yaşayan yerli yabancı herkes için aynı şekilde uygulanmaktadır. Almanlara göre, Alman kanunları en önemli konudur. Bu nedenle, Yüce ve eşi, Yüce'nin eşinin pasaportundaki sürenin dolması nedeniyle, Türkiye'ye dönmek zorundadır ve Türkiye'deki Alman konsolosluğunda bu işlemi tamamlamaları gerekmektedir, aksi takdirde Yüce'nin eşi çalışmaya devam edemeyecektir:

Bütün bunlar bugün öğleden sonra oldu ve muamele tamamlanınca da, kolumdan tutup sokağa saldılar. Fabrika sahibinin de direnmesine aldırmadılar. Patron: "Benim en işçim," dedi. Fakat memur: "İyi bir işçi için memlekete bin kötü işçi sokamayız. Bunlar, Alman kanunlarını da ciddiye almazlarsa işin sonunu alamayız, memleketimizde yüzbinlerce yabancı işçi türedi," dedi (Yıldız, 2012, s. 88-91).

Diğer bir örnekte ise, Türk gümrük memurları, Almanya'ya giden Türk işçilere yalancı ve sahtekâr gibi davransa da Alman gümrük memurları kendilerine çok kibar davranmaktadır. Alman memurlar Türk işçilerin kendilerine yalan söyleyemeyeceklerini bilmektedirler, çünkü yalan söyledikleri takdirde cezalarını çekeceklerini bilirler. Almanya'da yalan söylemenin affı yoktur:

Kendi ülkelerinde Almanya'da yalan söylenmez sözünü düşünerek on paketten fazla olan sigaralarını söylediler ve fazla olan her sigara paketi için 2 Mark ödemek zorunda kaldılar, ödeyemeyenlerin de iş yerlerine maaşlarından

fazladan getirdikleri sigara paketinin ücreti kadar para kesilmesi için makbuz verdiler (Yıldız, 2012, s. 18-19).

Almanya'da yaşayan tüm insanların hakları, yasalarla güvence altına alınmıştır. Alman yasalarına göre, ölümler saygıyla üç gün içinde gömülmelidir. Yüce ve diğer Türk işçiler, arkadaşları olan Yakup'un cenazesini Türkiye'ye göndermeye çalışır. Fakat işlemleri üç günde tamamlayamazlar. Bu nedenle, Yakup, Almanya'da toprağa verilmek zorunda kalır. Yüce, Alman yasalarının ağır yaptırımları olduğunu düşünmektedir. Bu ağır yaptırımlar nedeniyle, herkes kurallara uymaktadır (Yıldız, 2012, s. 48-49).

Bu örneklerden, Alman kanunlarının hem Almanları hem de Türkleri aynı derecede bağladığı, kanunlardaki ağır yaptırımlar nedeniyle, herkesin kendisini Alman kanunlarına uymak zorunda hissettiği sonucu çıkarılabilir.

İkinci olarak, Almanya'daki Türk işçiler Almanlar tarafından ötekileştirilseler de Almanların insanlara karşı saygılı olduğu örneklere de romanda yer verilmiştir.

Almanya'da hayatını kaybeden Türk işçilerden Yakup'un mezarını çiçeklerle süsleyen Alman bir kadın, Yakup'u, İkinci Dünya Savaşı'nda kaybolan kocasına benzetmektedir. Bu kadın, kocasının ölümü nedeniyle, yalnız kaldığı için Yakup ile ilgilenmektedir. Kadına göre, Yakup'un Müslüman olmasının bir önemi yoktur. (Yıldız, 2012, s. 85).

Yüce, eşine, Türk insanının Almanlara göre her zaman "yabancı" olarak kalacağını söyler. Bu nedenle, Türkler ve Almanlar arkadaş olamazlar. Ancak Almanlar "yabancı" da olsa diğer insanların haklarına saygı gösterirler (Yıldız, 2012, s. 78).

Anlatıcı, Almanların Türkler başta olmak üzere diğer yabancıları ötekileştirmesine rağmen, insan hakları çerçevesinde onlara saygı ile yaklaştıklarını anlatmak istemektedir.

Anlatıcı, Almanların ve Türklerin millî şuurlarını da karşılaştırmaktadır. Bu karşılaştırmayı da içsel odaklanma yoluyla kendi yaşadığı deneyimlerden ve olaylardan yola çıkarak yapmaktadır. Yüce, bir zamanlar Türklerin Avrupa'yı işgal etmesine ve Avrupalıların Türklerin isteklerini yerine getirmelerine rağmen, şimdi Türklerin paraya ihtiyacı olduğu için, Avrupalıların isteklerini Türklere yaptırdığını dile getirmektedir. Türk halkı, Alman parası için işgücünü ve canını Almanya'ya satmaktadır. Şimdi Türkler fakir, Almanlar zengindir. Ona göre, bu durum, Türklerde millî şuurun olmamasından kaynaklanmaktadır (Yıldız, 2012, s. 2). Türklerde millî şuurun olmamasının da göstergeleri şunlardır:

Birincisi, Almanlar birlikte hareket etmelerine rağmen Türkler hiçbir şeyi birlikte yapmamaktadırlar. Türkler bireyselci iken Almanlar kolektivisttir (toplumcudur). Yüce'nin arkadaşı olan Nihat, bir kadına tecavüz etmeye çalışır. Bu nedenle,

Almanya'dan sınır dışı edilir. Yüce'nin ailesi Almanya'ya geldiği için, Yüce'nin bir ev kiralaması gerekir. Ancak hiçbir Alman ev sahibi, Nihat'ın suçu nedeniyle Yüce'ye evlerini vermez. Hiç kimse bir Türk'e evini vermek istemez. Bu suçu, hep birlikte protesto ederler (Yıldız, 2012, s. 75). Ancak, Türk insanı birlikte hareket etme konusunda Almanlar gibi başarılı olamamaktadır. Türk işçiler Kurban Bayramı'nı kutlamak isterler ve fabrika müdüründen izin isterler. Müdür, onlara bir gün ücretsiz izin verir. Ancak bazı Türk işçiler, izin ücretsiz olduğu için, para kazanmak maksadıyla çalışmaya devam eder, bazıları ise bayramı kutlamak için çalışmaz. Bu nedenle, Yüce, Türk insanının bir arada olması için öncelikle çıkarlarını düşünmemesi gerektiğini dile getirir (Yıldız, 2012, s. 84).

İkincisi, Türk insanı bencildir. Öncelikle kendi çıkarlarını düşünür ve vatanını düşünmez. Romanda bu durum şu şekilde anlatılmaktadır: Ülkenin gelişmesi için daha fazla döviz ihtiyacı vardır ve Türk Hükûmeti, ülkeye daha fazla döviz girdisi elde etmek için, Almanya'daki Türk işçilerin dövizlerini normal kurdan daha yüksek bir kura Türk Lirası olarak değiştireceğini duyurur. Ancak Almanya'daki döviz büroları, Almanya'dan nakit çıkışı istemedikleri için, Türk işçilerin dövizlerini Türk Hükümeti'nin kurundan daha fazla bir kura değiştirirler. Türk işçiler kur farkından daha fazla para kazanmak için, dövizlerini Almanya'da Türk lirası haline getirirler. Türkler ülkelerini düşünmedikleri için, Yüce, Türklerin çıkarıcı ve bencil olduğunu düşünmektedir (Yıldız, 2012, s. 130-131).

Aynı şekilde, Yüce, Türkiye'ye dönerken, Alman gümrük memurlarının Türkiye'ye gidenleri hiç kontrol etmediğine dikkat kesilir. Almanya'ya girerken, Türklerin üzerinde bir paket fazla sigara bile bırakmayan Alman gümrük memurları, gidenlerin bavulları Alman eşyaları ile dolu olmasına rağmen bunu görmezden gelmektedirler. Bu durumdan dolayı Türkiye'ye giden Türkler de sevinçlidir. Ancak Yüce, bu durumu şu cümlelerle açıklar ve Türklerin bencilliğini bir kez daha dile getirir:

Bir paket fazla sigara bırakmayan Alman gümrükçüsü bavullar dolusu Alman malı eşyaların çıkışına seviniyordu. Çünkü Almanya'nın verdiği Marklar, gene Almanya'da kalmıştı (Yıldız, 2012, s. 107).

Böylece, anlatıcıya göre, Alman kanunlarının, Alman halkının insana saygısının, çalışma hayatının, millî şuurlarının, Türk milletinin insana saygısından, çalışma hayatından, millî şuurundan daha iyi olduğu görülmektedir. Türk insanı, anlatıcı tarafından da bencil olarak gösterilmektedir. Anlatıcının kendi insanları hakkında olumsuz deneyimleri vardır.

Yukarıdaki örneklerden, anlatıcının kendi deneyimlerinden yola çıkarak içsel odaklanma yoluyla anlattığı hikâyede Türklerin olumsuz, Almanların olumlu yönlerini göstermeyi amaçladığı görülmektedir.

Wylie (1999), bir hikâyede birinci tekil şahıs anlatıcı varsa, bunun okuyucuların hikâyeye daha fazla dâhil olabilmeleri için iyi bir yol olabileceğini belirtmektedir. Bu nedenle Alman halkıyla ilgili bazı eleştiriler olsa da okurların *Türkler Almanya'da* isimli romanı okuduktan sonra, Türk halkı hakkında olumsuz, Alman halkı hakkında olumlu düşüncelere sahip olabileceği sonucuna varılabileceği söylenebilir.

Sonuç

Bu çalışma, Bekir Yıldız'ın *Türkler Almanya'da* isimli eserine dayanarak, Türk göçmenlerin Almanya ve Türkiye'deki sorunlarını, Türk ve Alman milletleri arasındaki farklılıkları incelemiştir.

Almanlar Türk işçilere dışlayıcı bir şekilde yaklaştıkları için Türkler Alman toplumunun bir parçası olamamaktadırlar. Türk işçiler, Almanlar tarafından sevilmazler. Fabrikalarda en kötü işleri yapmak zorundadırlar, çünkü Almanlara göre yabancı konumundadırlar ve Türklerin hayatı Almanlar için önemli değildir. Tehlikeli işler daha çok para kazandırmakta ve Türklerin paraya ihtiyacı olduğu için, bu tür işleri Türklere vermektedirler.

Almanya'daki Türklerin, Türkiye'de de büyük sorunları bulunmaktadır. Almanya'dan memleketlerine gelen Türk işçiler, daha fazla paraya sahip oldukları için, Türk toplumundaki bireyler tarafından da dışlanmakta ve ötekileştirilmektedirler. Ne Almanya'da ne de Türkiye'de mutlu olabilmektedirler.

Anlatıcı, romanda Alman ve Türk milleti arasındaki farklılıklardan bahsetmektedir. Almanlar roman boyunca olumlu olarak anlatılmaktadır. Almanlar kendi kanunlarına saygılı oldukları gibi diğer milletlerden insanlara da saygılıdırlar, çalışmayı ve vatanlarını severler. Fakat Türkler, anlatıcı tarafından olumsuz olarak resmedilmiş, sadece kendi çıkarlarını düşünen bencil insanlar olarak gösterilmiştir.

Anlatıcı, Almanların Türk göçmenlere yönelik olumsuz yaklaşımlarından bahsetmekle birlikte, Almanların olumlu yanlarını ve Türklerin olumsuz yanlarını da anlatmaktadır. Bekir Yıldız'ın bir göçmen olarak Almanya ve Türkiye'de yaşadıklarını, gözlemlerini anlattığı romanda, içsel odaklanma tekniği ile okurlara Almanya hakkında olumlu ve olumsuz aktarımlar yapılmıştır. Anlatıcı, Türk göçmenlerle ilgili olumsuz resimler çizerken, Almanların Türklere göre daha iyi özelliklerini göstererek, okurlarına şuur kazandırmaya çalışmıştır. Roman, Almanya'ya göç eden Türklerin sorunlarını dengeli bir biçimde ele almış, bu sorunların kaynağı olarak, Türklerin bireyselci ve bencil olmalarını göstermiştir.

Kaynaklar

- Abadan Unat, Nermin (2002). *Bitmeyen göç: Konuk işçilikten ulus-ötesi yurttaşlığa*. Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Baskak, Sevgil (2008). *Bekir Yıldız'ın öykücülüğü*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi] Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Culler, Jonathan (1980). Foreword. Genette, Gerard (Ed.), *Narrative Discourse* (s. 7-14). Cornell University Press.
- Deutsche Welle Türkçe (2020). *Almanya'da 2,8 milyon Türkiye kökenli yaşıyor*. <https://www.dw.com/tr/almanyada-28-milyon-t%C3%BCrkiye-k%C3%B6kenli-ya%C5%9F%C4%B1yor/a-54385723>
- Dışişleri Bakanlığı (2021). *Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşları*. https://www.mfa.gov.tr/yurtdisinda-yasayan-turkler_.tr.mfa
- Fludernik, Monika (2009). *An introduction to narratology*. Routledge.
- Gedik, Erdoğan (2010). Almanya'da "öteki" olmak, "öteki" kalmak. *folklor/edebiyat*, 16(62): 41-68. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/255263>
- Genette, Gerard (1980). *Narrative discourse: An essay in method*. Cornell University Press.
- Gitmez, Ali (1979). *Dışgöç öyküsü*. Maya Matbaası.
- Gökalp Yılmaz, Gaye (2017). Avrupa'da yaşayan Türkiyelilere dair gurbetçi ve Almanca söylemlerinin yeniden düşünülmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Göç Özel Sayısı): 1473-1490. <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1014297>
- Jahn, Manfred (2007). Focalization. *The Cambridge companion to narrative* (s. 94-108). Cambridge University Press.
- Said, Edward (2003). *Orientalism*. Penguin Books.
- Turan, Kadir (1997). *Almanya'da Türk olmak*. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı Yayınları.
- Uslu, Salim & Cassina, Giacomina (1999). *Türkiye'den Avrupa'ya göç*. Hak-iş Eğitim Yayınları.
- Ürkek Yakut, Gülizar (2006). *Bekir Yıldız'ın hayatı ve romanları*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Wyile, Andrea Schwenke (1999). Expanding the view of first-person narration. *Children's Literature in Education*, 30(3): 185-202. <https://doi.org/10.1023/A:1022433202145>
- Yıldız, Bekir (2012). *Türkler Almanya'da*. Everest Yayınları.